

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Гуманітарний факультет
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат педагогічних наук
підполковник

15.06.2021

Олексій МІРШУК

СИЛАБУС «ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА МОРАЛЬ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ перший (бакалаврський)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 254 Забезпечення військ (сил)

ОПП Лінгвістичне забезпечення та комунікація

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол від 15.06 2021 р. № 20

Харків 2021

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	Севрук Ірина Ігорівна/ Соколовська Юлія Вадимівна
Науковий ступінь	кандидат філософських наук/ кандидат історичних наук
Вчене звання	доцент/доцент
Посада	доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін/ доцент кафедри соціально- гуманітарних дисциплін
Місце роботи	Національна академія Національної гвардії України
Адреса кафедри	майдан Захисників України, 3, м. Харків, 61001
Контакти	1608 аудиторія НАНГУ
E-mail	sevrukirina@ukr.net / sokolovskaja.yulia2012@ukr.net

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки
Блоків змістових модулів – 2	Спеціальність: 254 Забезпечення військ (сил)	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 1		Семестр
Загальна кількість годин - 90		6-й
		Лекції
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	12
		Семінарські, практичні, групові заняття
		38
		Самостійна робота
		28
		Індивідуальні завдання: 8
		Вид контролю: залік 6 сем. (4 год.)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: військово-професійна мораль у її прикладному значенні для військово-професійної діяльності офіцера НГУ, зокрема, щодо роботи з особовим складом..

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: під час вивчення дисципліни використовуються теоретичні знання та практичні навички, одержані здобувачами вищої освіти при вивченні дисциплін «Філософія», «Соціологія» «Соціогуманітарні основи військово-професійної діяльності», «Правознавство», «Воєнна історія та історія українського війська», «Робота з особовим складом у підрозділах НГУ», «Військово-соціальна робота»; для всіх дисциплін циклу професійної підготовки, опанування яких передбачено у подальшому, дисципліна утворює ціннісно-нормативне підґрунтя.

Мета навчальної дисципліни: сформувати здатність діяти соціально відповідально та свідомо; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та військово-професійної моралі; приймати обґрунтовані рішення на основі знань і розуміння сутності норм й принципів етики збройної боротьби та Кодексу честі офіцера. **Завданнями навчальної дисципліни** є сформувати знання щодо змісту навчальних елементів: моральний вимір військової служби, професії, спеціальності; військово-професійна мораль як основа військово-професійної діяльності; базова система цінностей військово-професійної діяльності; служіння Батьківщині як вища цінність військово-професійної діяльності, моральний вимір військової присяги, військовий обов'язок як основа військово-професійної культури, патріотизм та військовий обов'язок, честь та гідність військовослужбовця, відповідальність у контексті військово-професійної діяльності, дисципліна, субординація, підпорядкування; законність та правопорядок як цінності військово-професійної діяльності; доброчесна поведінка та військово-професійна діяльність, основні принципи доброчесної поведінки військовослужбовця Національної гвардії України; морально-етичні основи діяльності військового керівника; моральний вимір прийняття воєнних рішень, етичне рішення у контексті військово-професійної діяльності; морально-етичні аспекти взаємодії керівника з підлеглими, відповідальність військового керівника; моральна відповідальність та соціальна відповідальність військових; соціальна рівність, соціальна справедливість та військова служба; гендерна рівність/нерівність та військово-соціальні практики; етика збройної боротьби, її принципи та норми; етика кадрових військових в контексті етики збройної боротьби.

Компетентності, які формує дисципліна наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Шифр	Компетентність
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких, надасть можливість створити сприятливі умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та

	методів військових та технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
K01	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
K10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати:

основи військово-професійної моралі, сутність та основні питання етики збройної боротьби; базові цінності демократичного суспільства та морально-етичні принципи військово-професійної діяльності; норми військово-професійної моралі; структуру моральної свідомості та самосвідомості, значення їх складових у контексті військово-професійної та управлінської діяльності; зміст та значення соціальної відповідальності в структурі керівної та військово-професійної діяльності; поняття, зміст, критерії оцінки, етапи прийняття етичного рішення, морально-етичні принципи взаємодії керівника з підлеглими; морально-етичні аспекти соціальної, зокрема, гендерної, рівності/нерівності в контексті військово-професійної та управлінської діяльності; базові принципи доброчесної поведінки військовослужбовця Національної гвардії України.

уміти:

орієнтуватись у практиках військово-професійної діяльності на базові цінності та ідеали військової служби, реалізовувати під час виконання бойових завдань основні норми та принципи етики збройної боротьби; давати моральну оцінку діяльності підлеглих; самостійно приймати етичні рішення в контексті військово-професійної діяльності та нести за них відповідальність; забезпечувати реалізацію принципів доброчесності та соціальної, зокрема гендерної, рівності; креативно мислити і творчо вирішувати професійні завдання, в тому числі в ситуаціях морально-етичних ризиків.

володіти: здатністю приймати оптимальні етичні рішення в повсякденній діяльності та нестандартних ситуаціях, готовністю нести за них відповідальність; здатністю виконувати завдання військово-професійної діяльності, спираючись на морально-етичні принципи визнання прав людини, рівності, в тому числі, гендерної; навичками морального самоаналізу та здатністю до морального самовдосконалення; давати адекватну моральну оцінку повсякденним та службово-професійним діям підлеглих; забезпечувати додержання принципів соціальної рівності у керованому підрозділі; організовувати діяльність підлеглих відповідно вимог військово-професійної етики та моралі; забезпечувати оволодіння підлеглими навичками морального самоаналізу та морального самовдосконалення, розуміння ними того, як питання прав людини та доброчесної поведінки впливають на військово-професійну діяльність; здатністю здійснювати свою діяльність та діяльність підлеглих відповідно вимог та норм «Кодексу етичної поведінки військових

посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України».

мати уявлення (бути ознайомленим): про зміст сучасних етичних теорій, їх значення для удосконалення військово-професійної діяльності, відмінності етики та моралі різних країн та культурних регіонів, їх вплив на сучасні військові практики.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

«Військово-професійна мораль» - одна з основних навчальних дисциплін, що забезпечують підготовку бакалаврів у галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за спеціальністю 254 Забезпечення військ (сил) (спеціалізація «Лінгвістичне забезпечення та стратегічні комунікації»). В результаті вивчення дисципліни курсанти/курсантки, як здобувачі освіти першого (бакалаврського) рівня, мають стати компетентними фахівцями у специфічних питаннях розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем у ході виконання завдань забезпечення військ (сил), вирішення яких надасть можливість створити оптимальні умови для дій військ в різних умовах обстановки, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових, технічних та соціально-гуманітарних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і потребує сформованого сучасного державницького світогляду, розуміння сутності та основних питань етики збройної боротьби, здатності діяти соціально відповідально та свідомо. У межах цього курсу курсанти/курсантки продовжують формувати інтегральну, загальні та професійні компетентності, необхідні для підготовки випускника/випускниці до виконання функціональних обов'язків на посадах призначення, створення потенціальної бази для багатоваріантного вибору шляху подальшого військово-професійного становлення та кваліфікаційного удосконалення з урахуванням позитивних змін у військових частинах і підрозділах Національної гвардії України.

Дисципліна «Військово-професійна мораль» утворює ціннісно-нормативне підґрунтя для професійного становлення та зростання курсантів/курсанток як майбутніх офіцерів, формування у них морально-етичних компетентностей, які дозволять випускникам/випускницям бути гідним громадянином/громадянкою України, гідно виконувати службові та службово-бойові завдання у підрозділах Національної гвардії України.

Робота із значними масивами інформації, її видобування та критичне переосмислення під час опрацювання наукової літератури та Інтернет-джерел, підготовка презентацій та виступів до семінарських, групових та практичних занять, участь у дискусіях та роботі круглих столів, підготовка та захист індивідуального науково-дослідного завдання (есе), виступи на науково-практичних конференціях у межах опанування дисципліни «Військово-професійна мораль» дозволяють курсантам/курсанткам формувати компетентності, що забезпечують якість їх подальшої освітньої та військово-професійної діяльності.

Основними видами навчальних занять з даної дисципліни є лекції, семінарські, практичні та групові заняття. Курсанти/курсантки виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими ними індивідуально або у складі груп аналізу проблем; беруть участь у дискусіях, бесідах, діалогах, роботі круглих столів та науково-практичних конференцій у межах тематики наступних змістовних модулів:

Зміст дисципліни: Моральний вимір військової служби, професії, спеціальності. Військово-професійна мораль як основа військово-професійної діяльності. Базова система цінностей військово-професійної діяльності. Служіння Батьківщині як вища цінність військово-професійної діяльності, моральний вимір військової присяги, військовий обов'язок як основа військово-професійної культури, патріотизм та військовий обов'язок, честь та гідність військовослужбовця, відповідальність у контексті військово-професійної діяльності, дисципліна, субординація, підпорядкування. Законність та правопорядок як цінності військово-професійної діяльності. Доброчесна поведінка та військово-професійна діяльність, основні принципи доброчесної поведінки військовослужбовця Національної гвардії України. Морально-етичні основи діяльності військового керівника. Моральний вимір прийняття воєнних рішень, етичне рішення у контексті військово-професійної діяльності; морально-етичні аспекти взаємодії керівника з підлеглими, відповідальність військового керівника. Моральна відповідальність та соціальна відповідальність військових; соціальна рівність, соціальна справедливість та військова служба. Гендерна рівність/нерівність та військово-соціальні практики. Етика збройної боротьби, її принципи та норми. Етика кадрових військових в контексті етики збройної боротьби.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	пак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
БЗМ І. ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА МОРАЛЬ						
Змістовий модуль 1. ЕТИЧНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЇ ВІЙКОВОГО						
Заняття 1.1. Лекція. Військово-професійна етика в системі етичного знання. 1. Етичне знання, його роль у військово-професійній діяльності та повсякденних практиках. 2. Військово-професійна мораль як основа військово-професійної діяльності	2	2				
Заняття 1.2. Лекція. Мораль, її специфіка та структура. 1. Мораль як соціокультурне явище. 2. Основні складові моралі.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 1.1- 1.2. Моральна свідомість та моральна діяльність у контексті військово-професійних практик. 1. Моральна свідомість та її складові. Моральна самосвідомість. 2. Моральні виміри складових процесу діяльності.	2					2
Заняття 1.3. Семінар. Етика та її практичне значення. 1. Етика як наука про мораль та її значення. 2. Військово-професійна етика в системі етичного знання.	4		4			
Заняття 1.4. Лекція. Військово-професійна етика як основа професійної діяльності. 1. Служба, професія, спеціальність: моральний вимір. 2. Базові цінності служіння Батьківщині. 3. Етика збройної боротьби.	2	2				

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	прак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
Самостійна робота. Заняття 1.4.- 1.5. Аксіологічний вимір військово-професійної діяльності. 1. Основні цінності військової служби, їх роль у формуванні військового професіоналізму. 2. Служіння Батьківщині та його морально-етичне підґрунтя.	2					2
Заняття 1.5. Семінар. Морально-етичні основи функціонування Національної гвардії України. 1. Аксіологічне підґрунтя військово-професійної діяльності. 2. Морально-етичні аспекти виконання підрозділами НГУ службово-бойових завдань за умов ведення АТО/ООС.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 1.6. Етика збройної боротьби. 1. Етика збройної боротьби та коло її проблем. 2. Універсальні моральні норми в аспекті поведінки учасників збройної боротьби.	4					4
Заняття 1.6. Групове. Етика збройної боротьби в контексті збройних конфліктів у сучасному світі. 1. Збройна боротьба за сучасних умов та етичні вимоги до неї. 2. Основні питання етики збройної боротьби в контексті виконання підрозділами НГУ службово-бойових завдань.	2		2			
Разом за змістовим модулем 1.	22	6	8			8
Змістовий модуль 2. СИСТЕМА БАЗОВИХ ЦІННОСТЕЙ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
Заняття 2.1. Групове заняття. Базові цінності військово-професійної діяльності. 1. Військова присяга та військовий обов'язок: моральний вимір. 2. Честь та гідність у контексті життєдіяльності військовослужбовця. 3. Відповідальність військовослужбовця: персональний та соціальний вимір.	4		4			
Самостійна робота. Заняття 2.1.-2.2.	4					4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	пак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
Морально-етична складова статутів. 1. Зміст моральних норм та цінностей військово-професійної діяльності, закріплених у статутах. 2. Патріотизм у контексті військово-професійної діяльності.						
Заняття 2.2. Семінар. Базові цінності військово-професійної діяльності військовослужбовця Національної гвардії України. 1. Патріотизм та військовий обов'язок. 2. Честь та гідність військовослужбовця. 3. Відповідальність у контексті військово-професійної діяльності. 4. Дисципліна, субординація, підпорядкування.	4		4			
Заняття 2.3. Групове заняття. Етичне регулювання поведінки військових. 1. Етична поведінка військових: стандарти НАТО та інституціональні форми забезпечення. 2. Добросовісність: зміст поняття та основні принципи етичної поведінки військових у Національній гвардії України.	2		2			
Самостійна робота. Заняття 2.3.-2.4. «Кодекс етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України». 1. Загальні положення «Кодексу етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України». 2. Основні принципи добросовісної поведінки.	4					4
Заняття 2.4. Практичне заняття. «Кодекс етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України» як основа практик життєдіяльності військових підрозділів Національної гвардії України. 1. Моделювання можливостей практичного втілення принципів добросовісної поведінки у	2		2			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	прак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
майбутній діяльності офіцера НГУ.						
ІНДЗ. Написання тез (есе) за обраною темою.	4					4
Заняття 2.5. Групове заняття. Круглий стіл. Морально-етичні цінності та поведінка військовослужбовців Національної гвардії України.	4		4			
Разом за змістовим модулем 2.	28		16			12
Усього годин за БЗМ І	50	6	24			20
БЗМ ІІ. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА						
Змістовий модуль 3. МОРАЛЬНИЙ ВИМІР ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ						
Заняття 3.1. Лекція. Етичне рішення у контексті керівної діяльності. 1. Етичне рішення: поняття, зміст, критерії оцінки. 2. Етапи прийняття етичного рішення.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 3.1.-3.2. Етичне рішення військового керівника: альтернативи та наслідки. 1. Перегляд та аналіз фільму «Врятувати рядового Райна».	3					3
Заняття 3.2. Практичне заняття. Моральний вибір військового керівника. 1. Моделювання ситуацій та альтернативи рішення військового керівника (за результатами перегляду кінофільму «Врятувати рядового Райна»).	2		2			
Самостійна робота. Заняття 3.3. Персональна та соціальна відповідальність військового керівника. 1. Перегляд та аналіз фільму «Військовий нирець».	3					3
Заняття 3.3. Семінар. Моральність та відповідальність у діяльності військових. (дискусія-обговорення аналітичних висновків за результатами перегляду фільмів «Військовий нирець» та «Врятувати рядового Райна»).	4		4			

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	прак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
1. Етичне рішення військового керівника та його наслідки. 2. Персональна відповідальність у контексті керівної діяльності.						
Разом за змістовим модулем 3.	14	2	6			6
Змістовий модуль 4. Морально-етичні основи соціальних взаємодій у військовій справі.						
Заняття 4.1. Лекція. Справедливість та рівність як фундамент соціальних взаємодій у військовій справі. 1. Рівність та справедливість як базові демократичні цінності. Соціальна рівність та соціальна справедливість у військовому середовищі. 2. Гендерна рівність: державна політика щодо реалізації у секторі безпеки та оборони України.	2	2				
Самостійна робота. Заняття 4.1.-4.3. Деструктивні практики у військовому середовищі та їх наслідки. 1. Соціальна нерівність у військовому підрозділі: типові прояви та наслідки. 2. Насилля, агресія та військово-соціальні практики. 3. Фактори гендерної дискримінації: упередження проти жінок у військовій сфері. Наслідки гендерної дискримінації у військовому колективі.	3					3
Заняття 4.2. Групове заняття. Гендерна рівність у військах. 1. Моральні аспекти гендерної інтеграції у військах: стереотипи свідомості й поведінки та соціальні практики. 2. Підвищення рівня гендерної обізнаності та культури у підрозділах НГУ: проблеми та перспективи.	2		2			
Заняття 4.3. Семінар. Базові демократичні цінності та шляхи їх реалізації у військовій сфері. 1. Рівність та справедливість як основа соціальних взаємодій у військовому середовищі. 2. Моральні аспекти гендерної інтеграції у військах: проблеми та перспективи.	2		2			
Заняття 4.4. Лекція.	2	2				

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лек.	прак т.	лаб.	інд.	сам. роб.
Морально-етичні основи соціальної взаємодії в умовах війни. 1. Інституціональні форми забезпечення етичних норм у зонах ведення бойових дій. 2. Морально-етичні аспекти діяльності частин та підрозділів Національної гвардії України під час участі у бойових діях.						
Самостійна робота. Заняття 4.4. - 4.5. Морально-етичні виміри взаємодії керівника з підлеглими у мирний та воєнний час. 1. Управлінське спілкування та морально-етичні вимоги до нього. 2. Стилі управління та їх роль у вибудовуванні оптимальних взаємодій з підлеглими. 3. Морально-етичні принципи взаємодії керівника з підлеглими у зоні ведення бойових дій.	3					3
ІНДЗ. Написання тез (есе) за обраною темою.	4					4
Заняття 4.5. Групове заняття. Круглий стіл. Морально-етичні виміри соціальної взаємодії у мирний та воєнний час.	4		4			
Разом за змістовим модулем 4.	22	4	8			10
Усього годин за БЗМ II	36	6	14			16
Залік	4		4			
Усього годин	90	12	42			36

5. Самостійна робота.

Самостійна робота здобувачів/здобувачок вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від навчальних занять за розкладом. Без систематичної, безперервної самостійної роботи здобувачів вищої освіти протягом всього періоду навчання неможливо засвоєння ними програмного матеріалу. Час для самостійної роботи відводиться розпорядком дня, крім того, вона може передбачатися також розкладом занять.

Викладач організує методичне керівництво та забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- подає рекомендації з методики вивчення дисципліни та окремих питань, видає завдання та контролює їх виконання;
- застосовує такі методичні прийоми викладення навчального матеріалу, які орієнтують здобувачів/здобувачок вищої освіти на роботу з літературою та самостійне здобування знань;
- аналізує та узагальнює досвід самостійної роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти щодо вивчення матеріалу і вносить корективи у завдання; планування самостійної роботи здійснюється індивідуально кожним здобувачем вищої освіти.

При самостійному опрацюванні питань здобувачі/здобувачки вищої освіти використовують рекомендовану літературу та можуть використовувати додаткову літературу, періодичні видання та ресурси INTERNET.

Кожне навчальне питання, що винесено на самостійне вивчення, здобувач/ка вищої освіти має опрацювати змістовно, відповідно до методичних рекомендацій щодо вивчення питань для самостійного вивчення з навчальної дисципліни «Військово-професійна мораль», які розміщено в системі дистанційного навчання: <http://sdn.ivc.com/>.

Перед виконанням самостійної роботи необхідно ознайомитись зі змістом завдань та методичними рекомендаціями щодо їх виконання, продумати приклади з військово-соціальних практик, які слугують практичним піґрунтям теоретичних положень щодо означеної морально-етичної проблеми, визначити всі параметри виконання завдання. Особлива увага приділяється здатності здобувача/здобувачки критично оцінювати морально-етичні дилеми.

Самостійно отримані теоретичні знання здобувач/ка вищої освіти має використати за відповідною тематикою під час участі у проведенні семінарських/практичних/групових занять на репродуктивному/конструктивному/творчому рівнях відповідно форм (або методів) проведення занять.

Перелік тем, які здобувач/здобувачка повинен/на вивчити самостійно (з рекомендованою літературою):

1. Моральна свідомість та моральна діяльність у контексті військово-професійних практик [1, с.126-135; 8, с.59-60].

2. Аксіологічний вимір військово-професійної діяльності. [1; 3, 5, 11, 15].
3. Етика збройної боротьби [24, 25, 26].
4. Морально-етична складова статутів [25].
5. «Кодекс етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України» [2].
6. Етичне рішення військового керівника: альтернативи та наслідки. [16,18].
7. Персональна та соціальна відповідальність військового керівника [9, 15, 6, 18].
8. Деструктивні практики у військовому середовищі та їх наслідки [12, с.102-115; 14, с. 206 -220].
9. Морально-етичні виміри взаємодії керівника з підлеглими у мирний та воєнний час [14, с. 80-98; 15].

Питання, які виносяться на самостійне вивчення входять до планів семінарських, групових та практичних занять, на яких відбувається перевірка їх виконання.

Самостійна робота передбачає підготовку та захист індивідуального науково-дослідного завдання (у вигляді есе), захист якого відбувається під час проведення круглих столів за БЗМІ та БЗМІІ. Робота виконується згідно вимог, викладених у Методичних рекомендаціях та завданнях до виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Військово-професійна мораль» для курсантів денної та дистанційної форм навчання Національної академії Національної гвардії України / Уклад: Севрук І.І., Соколовська Ю.В., Чупрінова Н.Ю. Харків: НАНГУ, 2021. 24 с.

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання полягає у творчому переосмисленні проблем військово-професійної моралі, відповідно до запропонованої викладачем/викладачкою тематики та з урахуванням наукових інтересів, індивідуальних здібностей та особливостей курсантів/курсанток, оформлених у вигляді есе, що у перспективі передбачає можливість написання тез доповідей та виступів на науково-практичних конференціях, що формує методологічну культуру курсантів/курсанток та навики науково-дослідницькій діяльності.

6. Політика курсу та оцінювання.

- Курс передбачає навчання у складі навчальної групи – лекції, групові, практичні та семінарські заняття. Виконання самостійна робота може відбуватись як у складі навчальної групи, так і індивідуально.

- Завдання на самостійну підготовку, групові, семінарські та практичні заняття є обов'язковими для виконання.

- Атмосфера аудиторії передбачає відкритість, доброзичливість, здатність до творчого пошуку, стимулює креативність та системність мислення курсантів/курсанток, сприяє формуванню філософської культури мислення.

- Усі учасники/учасниці навчального процесу дотримуються академічної доброчесності. Плагіат у наукових роботах та виступах не допускається.

- Під час навчання курсанти/курсантки додержуються принципів толерантності та гендерної рівності, уникають та застерігають колег від порушень норм доброчесної поведінки, зокрема, проявів сексизму та екстремізму, під час виступів дотримуються вимог щодо ведення дискусій.

- Викладач/викладачка вітає творчу активність курсантів/курсанток за тематикою курсу, виявлену при підготовці презентацій, у виступах на конференціях, диспутах, при написанні індивідуального науково-дослідного завдання. Це враховується у результатах підсумкового оцінювання за наявності звітної матеріалу (відео, збірник праць, сертифікат учасника конференції тощо).

Оцінювання знань здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України».

Застосовуються наступні форми контролю якості одержаних здобувачами/здобувачками вищої освіти знань:

- поточні опитування та оцінювання правильності виконаних завдань під час проведення практичних занять;
- рубіжний (модульний) контроль під час проведення практичних занять
- підсумковий контроль (залік)

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання знань з дисципліни «Військово-професійна мораль» здійснюється на групових заняттях шляхом усного або письмового опитування. Метою поточного оцінювання є не тільки контроль знань за конкретними темами курсу, а й стимулювання творчої активності курсантів/курсанток, формування відповідального ставлення до професійного саморозвитку та самовдосконалення. Кінцевим результатом поточного контролю (разом з рубіжним та підсумковим) мають стати сформовані на належному рівні морально-етичні компетентності майбутніх офіцерів/офіцerek НГУ.

На семінарських заняттях оцінюється ступінь засвоєння теоретичного матеріалу, вміння аргументовано довести та відстояти власну позицію шляхом заслуховування підготовленої доповіді та/або розгорнутої відповіді на питання, запропоновані викладачем/викладачкою для обговорення, проведення дискусії з актуальних проблем військово-професійної моралі. Контроль знань під час семінарських занять проводиться через використання методів опитування, дискусії, мозкового штурму, проведення фокус-груп.

На практичних заняттях оцінюється здатність курсантів/курсанток на практиці реалізувати набуті під час навчання теоретичні знання через моделювання та аналіз ситуацій, що є типовими у практиках виконання службових та службово-бойових завдань підрозділами НГУ.

На групових заняттях оцінюється здатність працювати автономно та в команді, моделювати ситуації морально-етичного змісту, прогнозувати можливі персональні та соціальні наслідки прийнятих рішень тощо, нести відповідальність за прийняті рішення.

Морально-етичні компетентності, набуті здобувачем/чкою вищої освіти у процесі навчання з кожної теми навчальної дисципліни орієнтовно оцінюються за наступними критеріями:

"відмінно" – курсант/курсантка бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, аналізує складні питання морально-етичної складової військово-професійної діяльності, демонструє знання та розуміння базових принципів та норм військово-професійної моралі та норм доброчесності, демонструє здатність пов'язувати їх з майбутньою військово-професійною діяльністю, аргументує власне ставлення до тих чи інших проблем військово-професійної моралі;

"добре" – курсант/курсантка добре засвоїв/ла теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

"задовільно" – курсант/курсантка в основному володіє теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у курсанта/курсантки невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою військово-професійною діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

"незадовільно" – курсант/курсантка не опанував/ла навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Про порядок проведення, зміст і критерії поточного контролю викладач/викладачка інформує курсантів/курсанток на першому занятті з дисципліни.

Результати поточного оцінювання роботи курсанта/курсантки впродовж семестру мають бути задокументовані у Журналі обліку відвідувань та успішності здобувачів вищої освіти.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Рубіжне оцінювання здійснюється під час проведення круглих столів за БЗМІ та БЗМ ІІ, коли відбувається захист ІНДЗ у (вигляді есе) та дискусія з відповідної тематики.

При оцінюванні виконання індивідуального науково-дослідного завдання враховуються самостійність виконання завдання, вид наукової діяльності (науковий реферат, доповідь на науково-практичній конференції) повнота розкриття тематики, відповідність стандартам оформлення, ступінь опрацювання джерел, наявність ознак наукової новизни, додержання вимог академічної доброчесності. Максимальна кількість балів: науковий реферат – 20 балів, доповідь, яка передбачає публікацію тез доповіді – 10 балів.

Під час проведення дискусії оцінюються такі компоненти:

- знання та правильне використання концептуальних підходів, базових теорій та категоріального апарату військово-професійної етики;
- активність курсанта/курсантки під час дискусії;
- повнота, достовірність та актуальність інформації щодо розкриття теми;
- творчість, самостійність та системність мислення;
- здатність аргументовано відстоювати обрану позицію, культура ведення дискусії;
- додержання норм доброчесності та гендерної толерантності;
- якість підготовленої презентації.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий контроль з дисципліни «Військово-професійна мораль» проводиться у формі диференційованого заліку. Залік проводиться або у вигляді усної відповіді курсанта/курсантки на питання білету, або у вигляді тестування, що визначається викладачем.

Метою підсумкового оцінювання є виявлення ступеню засвоєння курсантами/курсантками теоретичного матеріалу та опанування ними практичних навиків щодо змісту дисципліни та рівня сформованості морально-етичних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ.

На заліку оцінка виводиться за окремими оцінками за відповіді на запитання білета.

При двох окремих оцінках виводиться:

«Відмінно» (А), якщо обидві оцінки «відмінно» (А).

«Добре» (В), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (А), а друга «добре» (В);
- обидві оцінки «добре» (В).

«Добре» (С), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (А), а друга «добре» (С) або «задовільно» (D або E);
- обидві оцінки «добре» (В або С).

«Задовільно» (D), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (D);
- одна оцінка «добре» (В або С), а друга - «задовільно» (D або E).

«Задовільно» (E), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (E).

«Незадовільно» (F або FX), якщо одна з окремих оцінок «незадовільно» (F або FX).

При проведенні заліку у формі комп'ютерного тестування оцінка за тестові завдання виставляється:

- «відмінно» (A)**, якщо надано понад 90% правильних відповідей;
- «добре» (B)**, якщо надано 82-89% правильних відповідей;
- «добре» (C)**, якщо надано 75-81% правильних відповідей;
- «задовільно» (D)**, якщо надано 66-74% правильних відповідей;
- «задовільно» (E)**, якщо надано 60-65% правильних відповідей;
- «незадовільно» (FX)**, якщо надано 35-59% правильних відповідей;
- «незадовільно» (F)**, якщо надано 1-34% правильних відповідей.

Підсумкова оцінка формується через розподіл балів між поточним контролем, виконанням індивідуального науково-дослідного завдання та заліком у співвідношенні 50% оцінки за поточний контроль під час групових, практичних та семінарських занять, 30% за виконання індивідуального науково-дослідного завдання і 20% за результати екзамену.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Знання здобувачів/здобувачок вищої освіти оцінюються за національною (чотирибальною - "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") шкалою, шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) і за 100 бальною шкалою академії.

Загальні критерії оцінювання знань та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у табл. 2.

Таблиця 2

За шкалою ECTS	За національн ою шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
A "Відмінно"	Відмінно	90-100	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82-89	Здобувач вищої освіти виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

За шкалою ECTS	За національн ою шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
C "Добре"		75-81	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D "Задовільно "	Задовільно	66-74	Здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципів, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60-65	Здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовіль но"	Незадовільн о	35-59	Здобувач вищої освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовіль но"		1-34	Здобувач вищої освіти не мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Література для вивчення дисципліни.

Основна

1. Малахов В. Етика. Курс лекцій: Навч. посібник. К., 2002. 365 с.
2. Кодекс етичної поведінки військових посадових осіб та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Національній гвардії України (від 03.05.2017) URL <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojofohoefgiehjai/index.html>

Допоміжна

3. NATO Code of Conduct <https://www.nato.int/structur/recruit/info-doc/code-of-conduct.pdf>.
4. Волошина Н.М., Дзюба М.Т., Жарков Я.М., Мехед П.М. Військовий етикет і дипломатичний протокол. Навчальний посібник. За аг. редакцією Ольхового І.О. К.: ВІ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. 236 с.
5. Громадянське суспільство в Україні за доби глобалізації: ціннісно-нормативне та інституційне забезпечення його розбудови. К., 2007. С. 11-33.
6. Голик М.М. Кодекс честі офіцера Збройних Сил України як чинник формування корпоративної культури. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. 2016. № 108. С. 91–93
7. Дашутін Г. Гуманістичні виміри політичного ідеалу сучасної України *Філософія освіти*. 2006. № 1(3). С. 181-190.
8. Етика та естетика: навч. посібник: авт. колектив; під заг. ред. проф. М. П. Гетманчука. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 320 с.
9. Квіткін П.В., Дятлова І.В., Ребрій І.М. Соціальна відповідальність військового професіонала. Вісник Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2017. Вип. 1 (32). С. 103–110.
10. Забезпечення професіоналізму і доброчесності у Міністерстві оборони України. Аналіз ситуації. Осло, Норвегія: Центр зі зниження ризиків корупції в оборонному секторі, 2016. – URL: <https://cids.no/wp-content/uploads/pdf/Sept-2016-Ukraine-Ensuring-professionalism-report-final-ukrkyrillisk.pdf> [Дата звернення 20.12.2020]
11. Крimeць Л., Калениченко Р. Етичні кодекси поведінки в контексті формування ментальності військовослужбовців та протидії гендерній дискримінації. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України імені Івана Черняховського*. 2019. № 1(39). С. 150–160.
12. Пономарьов О.С., Заветний С.В., Карпенко І.В., Пазиніч С.М., Фролова О.В. Етика соціального управління : навчальний посібник Харків : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. 179 с.
13. Йонас Ганс. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. *Das Prinzip Verantwortung. Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation*. Київ: Лібра, 2001. 400 с.
14. Ліщинська-Милян О. І. Прикладна етика: навчальний посібник Львів: Видавництво Львівського університету ім. І.Франка, 2010. 234 с.

15. Лей Дж. С. Обеспечение принципов добросовестной деятельности и норм служебной этики в структурах государственной власти USA [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.infohouse.us/Sections.htm>.
16. Миролубенко Г. А. Інформаційна етика в просторі сучасних комунікативних процесів (філософсько-етичний аналіз) : автореф. дис ... канд. філос. наук: 09.00.07. Київ : Б.в., 2011. 14 с.
17. Поліщук О.С. Становлення громадянського суспільства та його цінностей в українському соціумі [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/intelekt/2010_8/Polishuk.pdf
18. Севрук І., Гегечкорі О. Межі керованості постсучасної армії та етика відповідальності. *Власть и общество (История, Теория, Практика)*. Тбилиси. № 4 (44) II.- 2017.- С. 156-171.
19. Севрук І. Диалог между гражданскими и военными структурами: теоретические обоснования и практические аспекты взаимодействия в украинских социокультурных контекстах. *Leges et Viata. Publicatie stiintifico-practica*. 2018. Nr.12/2 (324). P.119-125.
20. Севрук І. Гендерна рівність у секторі безпеки і оборони України: проблеми, завдання та перспективи. *Гілея: науковий вісник. Серія Філософські науки*. 2019. Вип. 151 (№ 12). Ч. 2. С.127-135.
21. Севрук І., Соколовська Ю. Чупрінова Н. Етичні виміри реалізації принципу рівних прав та можливостей жінок та чоловіків у секторі безпеки та оборони. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Збірник наукових праць. Серія Історія. Філософія. Політологія*. 2019. Вип 17. С.56 - 60.
22. Севрук І., Соколовська Ю. Гендерна рівність у контексті забезпечення прав людини та її реалізація у підготовці майбутніх педагогів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. 28. С. 264-271.
23. Севрук І., Соколовська Ю. Відповідальність військових: пошук шляхів практичної реалізації у смисловому полі українських реалій. *Вісник Львівського університету: збірник наукових праць Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. № 33. С. 62-70.
24. Севрук.І., Соколовська Ю., Чупрінова Н. «Етика збройної боротьби» в системі компетентностей офіцера в сучасній Україні. *International scientific and practical conference «Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries» : conference proceedings, (September 25–26, 2020)*. Lublin : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. С.101-104.
25. Статути Збройних сил України. – URL: https://www.ifnmu.edu.ua/images/studentam/pidgotovka_oficeriv_zapasu/statuti_zsu.pdf [Дата звернення 20.12.2020]
26. Типовой базисный учебный план (ТБУП) подготовки командного состава в системе специального военного образования. Вооружённые силы Канады, Аппарат начальника Академии Вооружённых сил Канады Р.О. Вох

17000 Station Forces г. Кингстон (пров. Онтаріо), 21 сентября 2011 г. 98 с.[електронний ресурс]. Режим доступу: chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojofohoefgiehjai/index.htm

27. Требін М.П. Армія та Суспільство: соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2004. 404 с.

28. Хантингтон. С. Офицерская служба как профессия. *Отечественные записки*. № 8. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://magazines.gorky.media/oz/2002/8/oficzerskaya-sluzhba-kak-professiya.html>

29. Андрущенко В.П. Філософія політики: корот. енцикл. слов. К.: Знання України, 2002. 670 с.